

Роль музейної педагогіки у розвитку сучасної освіти

Н.О. Філіпчук,

*Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України, м. Київ, Україна*

Ю.В. Грищенко,

*Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України, м. Київ, Україна*

З метою реалізації Концепції «Нова українська школа» та модернізації сучасної освіти виникає необхідність нововведень насамперед у змісті навчально-виховного процесу, зокрема розширення освітнього простору, залучення нових соціокультурних інститутів до навчально-виховної діяльності, удосконалення педагогічних технологій, активного використання музейної педагогіки, розширення освітніх установ (шкіл) з музейними закладами.

Музеї, як й інші культурні та освітні заклади, насамперед виконують соціальну, культурно-просвітницьку, освітню та наукову функції, що є важливими елементами виховного суспільного процесу. Змістова і функціональна якість музею є особливо актуальною в часи реальних зовнішніх чи внутрішніх загроз, небезпеки втрати національної самоідентичності, державності, єдності та суверенітету нації. Взаємодія освітніх і музейних закладів створюють значно змістовніші форми впливу, трансформують музейну культуру в досконалішу модель щодо ефективнішої системи культурно-освітньої, просвітницької, науково-пошукової діяльності [2, с. 168].

Взаємодія культурних (музейних) та освітніх закладів базується передусім на гносеологічних й аксіологічних принципах, зберігає, вивчає матеріальну та духовну спадщину минулих поколінь, «перекладає» попередньо створені цінності мовою завдань нинішнього часу. Сучасні дослідники, учені-педагоги розглядають зазначені цілі й мотивації в контексті удосконаленої дії музейної педагогіки. Її функціональність починає розповсюджуватися ще з початкової ланки освіти. Аналіз сучасних трансформацій вказує на наявність

низки особливостей у змісті музейної педагогіки, що зумовлені конкретними обставинами. Зокрема, Волошин С. зазначає, що використання музейної педагогіки у початковій школі сприяє:

а) відтворенню часових зв'язків, зверненню до культурних цінностей свого народу, які є важливим чинником у системі виховання молоді, зокрема учнів початкової школи, формуванню національно-патріотичних якостей;

б) реалізації концепції сучасної української школи, в якій особливої актуальності набуває проблема оновлення змісту освіти й модернізація її засобами українознавства та краєзнавства;

в) формуванню гармонійної особистості на основі оволодіння духовною та історико-культурною спадщиною людства;

г) збереженню для майбутнього тих предковічних здобутків народу, які знаходяться в основі його існування;

д) пізнанню рідного краю, задоволенню історико-культурних, навчально-пізнавальних потреб учня початкової школи, що неможливо без функціонування мережі громадських і шкільних музеїв [1, с. 4].

Музей є своєрідним середовищем, яке слід пізнавати в минулому, оцінювати в сучасному, передбачати в майбутньому. Така потреба не може бути лише запитом індивідуального інтересу, передусім вона – усвідомлений інтерес суспільства. Цілковите свідоме опанування знаннями суспільно-політичних, культурних, психологічних, соціально-економічних процесів і тенденцій минулого формують особистість (суспільство), що наділена значно більшим потенціалом свободи помислів і дій для майбутнього.

Незалежно від суспільно-економічних, політичних умов, музей презентує еволюцію людської спільноти, етизацію та гуманізацію людини, парадигму формування за різних обставин почуття власної гідності, що є головною умовою цивілізаційного прогресу, реалізації людиноцентричного принципу. Проте ці функціональні характеристики значно посилюються, коли такі цілі, завдання реалізуються в умовах взаємодії, синергії музейних та освітніх

закладів. Різні функції виконують музей і школа, проте мають єдине завдання – виховання й освіченість нації [2, с. 207].

Отже, музейна педагогіка, з одного боку, має бути націлена на розроблення та впровадження різноаспектних моделей музейно-педагогічних програм, проектів і систем взаємодії, з іншого – варто вирішувати надважливе завдання щодо підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, удосконалення їхньої культурологічної, психологічної, методичної компетентностей. Знання, цінності, які сьогодні необхідно опанувати учням молодшого віку, засоби навчання, методики, які варто використовувати в навчально-виховному процесі – важливе завдання системи підготовки педагогічних кадрів. Уроки, які проводять у музейному просторі, вимагають від педагога якісно інших компетентнісних характеристик культурологічної, історичної, психолого-педагогічної спрямованості та методичної підготовки. Для того, щоб ефективно працювати в позакласному, позашкільному просторі, необхідно набувати інших знань, умінь, професійних навичок, досконало знати свій конкретний предмет (предмети) і бути належно обізнаним з музейною справою, мати високий рівень загальнокультурної підготовки. Оскільки недостатнім є лише розуміння освітніх стратегій і особливостей шкільного навчально-виховного процесу, педагоги повинні усвідомлювати визначені Міжнародною радою музеїв при ЮНЕСКО основні завдання сучасної музеології в соціально-культурному, історичному, освітньо-науковому, виховному контексті.

Література:

1. Волошин С. Музейна педагогіка в початковій школі: метод. рекомендації до спецкурсу [для студентів ЗВО]. Дрогобич, 2018. С. 4.
2. Філіпчук Н.О. Педагогічно-просвітницька діяльність музеїв України (кінець XIX – початок XXI століття: монографія / за ред. Н.Г. Ничкало. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. 320 с.